

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Ioannis Præpositi Atrebatis, E Societate Iesv, S.
Theologiæ Doctoris, & quondam in Vniuersitate
Louaniensi ac Duacensi Professoris, Commentaria In
Tertiam Partem S. Thomæ De Incarnatione Verbi ...**

LePrévost, Jean

Dvaci, 1629

Art. II. Vtrum pœnitentia sit specialis virtus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94249](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94249)

Hæretico-
rum nostri
temporis,
error.

Job ult.
Luc. 10.

Luc. 1.

Cyprian.

August.

Resp. aff.

5.

6.

Omnis ho-
nestus ha-
bitus volu-
tatis prius
inclinat ad
amorem sui
obiecti,
quàm ad
odium con-
trarij.

7.
Peccatum
varij mo-
dis consi-
derati po-
test.

est contra hæreticos nostri temporis, qui censent ad penitentiam sufficere hanc mentis mutationem, & pro penitentia malunt substituere resipiscenciam, quam censent significari nomine græco *μετάνοια*. Sed primò, nomen penitentiae nullo modo posse reici pater ex locis scripturæ citatis, item ex alijs. Job ultimo: *Idcirco ipse me reprehendo, & ago penitentiam in favilla, & cinere.* Lucæ 10. *Si in Tyro & Sidone factæ fuissent virtutes, quæ factæ sunt in vobis, olim in cilicio, & cinere sedentes peniterent.* vbi obiter notandum in græco haberi *μετάνοια*. Idem patebit ex testimonijs Patrum paulò post citandis.

Ex quibus locis probatur penitentiam non dicere nudam mentis mutationem, sed dolorem, afflictionem &c. item ex cap. 11. Lucæ, vbi Niniuitæ dicuntur ad prædicationem Ionæ penitentiam egisse: constat autem ex Iona, quòd Niniuitæ non solum mentem mutarint, sed etiam sese varijs modis afflixerint, sacco, cinere, ieiunio. 2. Patres penitentiam in eadem significatione vsurpant, Cyprianus in sermone de lapsis: *Penitentia crimine minor non fit.* videri potest sermo, vbi fusc de actibus penitentiae agitur. Augustinus epistola 108. ad Seleucianum: *Est penitentia bonorum, & humilium fidelium pœna quotidiana, in quâ pectora contundimus dicentes: dimitte nobis debita nostra.*

ARTICVLVS II.

Utrum penitentia sit specialis virtus?

CONCLUSIO est affirmatiua, quam probat S. Tho. ex eo quòd penitentia tendat ad destructionem peccati præteriti, in quantum est Dei offensa, in quo reperitur specialis honestas distincta ab honestate aliarum virtutum.

Notandum 1. aliquos existimare penitentiam esse virtutem generalem, seu non esse peculiarem quemdam habitum virtutis à cæteris virtutibus distinctum, sed quamlibet virtutem inclinare ad detestationem peccati, & posse huiusmodi actum operari, vel, vt alij explicant, actum penitentiae posse à qualibet virtute imperari. quæ sententia, vt intelligatur & simul percipiatur doctrina sancti Thomæ.

Notandum 2. quòd licet virtus penitentiae spectata sub conceptu penitentiae respiciat peccatum per modum fugæ (penitere enim dicit quemdam dolorem &c.) nihilominus tamen neque detestatio, neque dolor de peccato etiam cum proposito emendationis est primus actus habitus, qui est penitentia. nam omnis habitus honestus voluntatis prius inclinatur ad amorem sui obiecti quàm ad odium & fugam contrarij, vnde actus penitentiae, seu doloris de peccato censendus est ad illam virtutem pertinere, ad quam pertinet amor boni oppositi. vt ergo cognoscatur, num & quâ ratione penitentia dici possit virtus generalis, vel sit specialis.

Notandum 3. peccatum in ratione mali posse varijs modis considerari: nam potest spectari, prout secundum rationem particularem repugnat certæ virtuti. verbi gratia ebrietas potest spectari secundum suam rationem particularem, & peculiarem deformitatem, per quam repugnat virtuti, & honestati temperantiae. 2. peccatum potest spectari secundum rationes quasdam generales, quæ in

quolibet peccato possunt inueniri, vt quòd peccatum sit contra legem superioris, quòd nos priuet gratiâ, & bonis supernaturalibus, quòd auertat à Deo summo bono, quòd eundem offendat &c. & propter vnamquamque istarum rationum possumus ferri motu displicentiae, & doloris in peccatum.

Dico 1. dolor de peccato, prout secundum suam rationem specificam repugnat certæ virtuti, non procedit ab vnicò habitu: sed singulæ virtutes respectu peccati oppositi possunt huiusmodi actum causare, & proinde penitentia hoc sensu non est vnica specialis virtus, sed certo sensu dici potest generalis, quatenus qualibet virtus potest inclinare ad destructionem sui contrarij. declaratur exemplis: alia est virtus quæ inclinatur ad detestationem, & dolorem de commissâ ebrietate secundum suam particularem deformitatem spectatâ, à virtute, quæ inclinatur ad dolorem de actu iniustitiae spectato prout per illum ius alterius læsum est, & ita de dolore cuiuslibet peccati concepto ex motu particulari boni oppositi.

Probatur conclusio ex secundo notabili: quia quolibet virtus non solum inclinatur ad amorem, desiderium, & prosecutionem sui obiecti: verum etiam inclinatur ad odium, detestationem, dolorem contrarij, ergo detestatio, & dolor de peccato secundum rationem specificam potest causari à varijs virtutibus, prout scilicet varia peccata virtutibus opponuntur. antecedens probatur, eò quòd omnis inclinatio habitualis prius respiciat bonum sibi proportionatum, cuius respectu se habet per modum positiui, quàm respiciat malum oppositum, respectu cuius se habet per modum fugæ, quia secundum suum modo sequitur ex priori.

Confirmatur, nullus habitus virtutis necessario supponit malum illi virtuti oppositum prius inuisse subiecto, ergo non datur habitus penitentiae, qui primò tendat ad destructionem peccati, sed omnis talis habitus debet primò inclinare in bonum suum, deinde verò inclinare ad odium contrarij, eiusque detestationem, dolorem & destructionem.

Ex quo obiter patet, esse emendabile, seu posse destrui per virtutem, non esse primam rationem, à qua virtus specificetur.

Dico 2. detestatio & dolor de peccato spectato secundum rationes generales est illius virtutis, ex cuius motu elicitur. vnde variae virtutes, singulae secundum suas rationes formales possunt inclinare ad dolorem de peccato.

Probatur, ex eo quòd variae virtutes possunt opponi peccato spectato secundum illas rationes generales, ergo possunt ad illius destructionem inclinare. hinc dolor de peccato, vt repugnanti infinitæ Dei bonitati, pertinet ad virtutem charitatis, quæ nos inclinatur ad amorem summi boni, dolor de peccato quia gratiâ nos priuat: quia priuat æternâ beatitudine, pertinet ad virtutem quæ inclinatur ad hæc, vt sum nostrum bonum, & idem de reliquis motiuis proportionem est dicendum, vbi

Aduerte, quòd licet secundum hanc conclusionem doleamus de peccatis sub ratione generali, nihilominus virtus, quæ inclinatur ad huiusmodi dolorem quodam sensu dici potest specialis, quatenus vna, & eadem virtus specie potest nos inclinare ad dolendum de quolibet genere peccati propter suam rationem formalem. verbi gratia virtus spei potest nos inclinare ad dolendum de

peccato

peccato furti, homicidij, ebrietatis, fornicationis, propter suam rationem formaliter: quia videlicet hæc omnia impediunt aditum ad gloriam celestem &c.

Ex quibus patet bene dixisse sanctum Thomam penitentiam, quæ operatur ad destructionem peccati præteriti, in quantum est Dei offensæ, esse specialem virtutem, nec obstat, quod peccata, quæ per penitentiam destruantur, sint diuersæ speciei: quia omnia conveniunt in eâ ratione generali, quæ ab aliquâ speciali virtute potest attingi.

ARTICVLVS III.

Virum virtus penitentia sit virtus iustitiæ?

AFFIRMAT. quia penitentia intendit satisfactionem pro peccato, in quantum est Dei offensæ, quod pertinet ad iustitiam. indicat tamen non esse speciem iustitiæ proprie dictam, seu partem eius subiectiuam, sed potentialem, de quo tamen potest esse

D V B I V M I.

Quenam virtus sit penitentia?

VARIA sunt hac de re sententiæ. nam Caietanus artic. 2. huius quæst. censet esse religionem, cum quo quidam alij sentiunt. Alij censent esse charitatem.

Sanctus Thomas hic censet esse speciem iustitiæ, siue ut circa articulum notauimus, esse partem potentialem iustitiæ, quæ ad commutatiuam reducitur, ut indicat ad tertium, quod etiam tenet Scotus dist. 14. q. 2. art. 2. Vasquez tomo 4. q. 85. artic. 3. dubio unico num. 31. & sequentibus, qui plures pro eâ citat.

Notandum videri certum, primò posse constitui virtutem, quæ nos inclinat ad satisfaciendum pro peccato, seu ad illud compensandum, in quantum est Dei offensæ, quod supponit sanctus Thomas artic. præcedenti, & præsentis, & docet Vasquez dubio citato. Suarez tomo primo de religionibus. 3. cap. 7. quia peccatum sub eâ ratione spectari potest ibi ostendo.

Secundò videri certum talem virtutem non esse Theologicam: cum virtus Theologica habeat Deum pro obiecto circa quod versatur, quod virtuti à nobis constitutæ non competit ut magis constabit, ex dicendis.

Ex quo obiter patet penitentiam consideratam secundum eam rationem non esse charitatem etiam inadæquate sumptam.

Ceterum quæstio potest aliquo modo esse de nomine inter primam, & tertiam sententiam. nam tertia debet fateri per penitentiam Deum respici, tanquam obiectum cui, & proinde aliquâ ratione vocari religionem, si videlicet per virtutem religionis intelligamus quandam virtutem moralem, quæ Deum respicit, & cui cultum persolvit, tamen

Dicendum, 1. penitentia prout tendit ad compensationem seu ad satisfactionem pro peccato, ut est Dei offensæ, videtur ponenda virtus distincta à virtute religionis communiter acceptâ, ira

authores tertiæ sententiæ, & Suarez loco citato.

Probatur ex eo quod ratio formalis obiectiua penitentia sit diuersa à ratione formali obiectiua religionis communiter sumptæ, cum religio inclinet ad cultum Deo reddendum, quia infinitæ eius excellentiæ debitum: penitentia verò inclinet ad ius Dei illæsum seruandum, seu non violandum, & illud resarciendum, si violatum fuerit, quæ rationes sunt diuersæ.

Confirm. ex eo quod Deus ius habeat longè altius, ut non offendatur per aliquod peccatum, quàm ut cultus à creaturâ ei deferatur, & creatura intellectualis longè strictiori præcepto obligatur ad seruandum illæsum ius diuinum, quàm ad cultum Deo deferendum. quæ diuersitas iuris in Deo, & debiti in creatura videtur arguere diuersitatem virtutis.

Dicendum 2. hæc virtus commodè ponitur pars iustitiæ, non quidem subiectiua, sed potentialis. posterior pars patet ex eo quod pura creatura non possit Deo satisfacere ad æqualitatem, & proinde virtus inclinans ad satisfaciendum Deo pro offensâ in illum commissâ, deficit à perfecta ratione iustitiæ, quæ spectat huiusmodi æqualitatem. prior verò pars

Probatur, quia spectat aliquo modo ad iustitiam velle ius diuinum seruare illæsum, illudque compensare si læsum fuerit, quod est munus penitentia.

Confirm. Deus non minùs iuris habet, ut compensetur offensâ in illum commissâ, quàm habeat homo, igitur virtus inclinans ad volendum huiusmodi compensationem, non incommode potest statui iustitiæ.

Ex dictis patet 1. hanc virtutem penitentia esse præstantiorem religione, prout religio communiter accipitur. quia est longè excellentius velle Dei honorem manere illæsum, quàm velle eidem cultum deferre ratione infinitæ eius excellentiæ, & ius Dei ad illud prius est longè sublimius, quàm ius ad posterius, & debitum in nobis respectu prioris est maius, quàm respectu posterioris: quemadmodum ius quod competit homini, ne eius honor ab altero lædatur, est longè sublimius iure, quod eidem competit, ut ab aliis honoretur, & colatur: ex quo facile potest colligi virtutem penitentia primas tenere inter virtutes morales.

Patet 2. penitentiam non necessariò exigere, ut is, qui eâ est præditus, fuerit sub statu peccati, quia voluntas seruandi ius Dei illæsum, & fugiendi peccatum, in quantum est Dei offensæ, non necessariò supponit peccatum in homine, ut videtur patere ex terminis, & patet in simili in homine, qui potest velle honorem alterius illæsum seruare etiam antequam illum læserit. unde virtus inclinans ad huiusmodi actus non necessariò supponit hominem peccasse; hæc autem est penitentia virtus specialis.

Ex quo facile potest colligi non fuisse solidam rationem, quæ mouit Caietanum, ut assereret penitentiam esse religionem (scilicet communiter acceptam) eò quod nulla virtus exigit, ut habens ipsam præxisterit sub eius contrario.

Dico enim primarium actum penitentia non esse detestationem, vel dolorem peccati commissi, in quantum est Dei offensæ, vel voluntatem satisfaciendi pro eo, sed esse voluntatem, quâ volumus, ut ius, quod Deus habet ad conseruationem honoris sui, ei maneat illæsum, & non violetur. quem